

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku R. S.
przy uczestnictwie E. S.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 grudnia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 9 listopada 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki E. S. od postanowienia Sądu Okręgowego we W. z dnia 9 listopada 2017 r., sygn. akt II Ca (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje

publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej uczestniczka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 37 § 1 k.r.o., art. 63 § 1 k.c. oraz art. 63 § 2 k.c. w zw. z art. 73 § 2 k.c., art. 37 k.r.o., art. 46 k.r.o., art. 1035 k.c. w zw. z art. 1036 k.c. i art. 199 k.c. przez uznanie, iż wnioskodawca R. S. skutecznie odwołał oświadczenie z dnia 6 września 2007 r. sporządzone w formie aktu notarialnego o wyrażeniu zgody na sprzedaż nieruchomości, pomimo, że nie odwołał tego oświadczenia w formie aktu notarialnego, co doprowadziło do przyjęcia, że uczestniczka dokonując sprzedaży nieruchomości działała bez zgody współwłaściciela nieruchomości; naruszenie prawa procesowego, tj. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. art. 13 § 2 k.p.c., art. 299 k.p.c. i art. 303 - 304 k.p.c. przez przyjęcie, że wnioskodawca udowodnił, aby w przesyłce adresowanej do uczestniczki, a odebranej przez nią w dniu 19 maja 2010 r. znajdowało się jego pismo zawierające oświadczenie o odwołaniu przez niego wszystkich umów pisemnych i ustnych zawartych z uczestniczką, które w ocenie Sądu skutecznie odwołało także zgodę wyrażoną w formie aktu notarialnego z dnia 6 września 2007 r., podczas gdy uczestniczka wyraźnie kwestionowała fakt otrzymania tego pisma, a nadto wskazywała, że w przesyłce znajdowały się inne dokumenty.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnych zagadnień prawnych skarżąca upatrywała w konieczności wyjaśnienia, czy oświadczenie o wyrażeniu zgody na dokonanie czynności złożone w trybie art. 37 k.r.o. przestaje obowiązywać z chwilą ustania małżeństwa, bez konieczności jego odwołania, czy też w przypadku jego nieodwołania może być traktowane jako zgoda współwłaściciela na rozporządzenie rzeczą lub nieruchomością przez osobę wymienioną w oświadczeniu złożonym w trybie art. 37 k.r.o. oraz w jakiej formie oświadczenie złożone w trybie art. 37 k.r.o. może być odwołane, tj. czy wystarczająca jest w tym przypadku zwykła forma pisemna, czy też powinno być odwołane w takiej formie, w jakiej zostało złożone, a także, czy zachodzi konieczność zachowania formy szczególnej odwołania w przypadku, gdy do skutecznego złożenia oświadczenia o wyrażeniu zgody na dokonanie czynności w trybie art. 37 k.r.o. zastrzeżona została forma szczególna (aktu notarialnego).

Z wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych (art. 398¹³ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) wynika, że w oświadczeniu z dnia 6 września 2007 r. sporządzonym w formie aktu notarialnego wnioskodawca R.S. udzielił uczestnicze zgody na sprzedaż nieruchomości położonej w O. przy ul. O. Miało to miejsce w czasie pozostawania przez wnioskodawcę i uczestniczkę w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej. Treść dokumentu wprost wskazuje, że wnioskodawca

udzielił uczestniczce zgody jako swej żonie. Rozwód małżeństwa stron został orzeczony wyrokiem z dnia 30 października 2007 r., który uprawomocnił się 21 listopada 2007 r. Wcześniej, bo w dniu 5 października 2007 r. wnioskodawca i uczestniczka zawarli umowę majątkowa małżeńską, którą ustanowili ustrój rozdzielności majątkowej. W dniu 15 kwietnia 2011 r. uczestniczka sprzedała przedmiotową nieruchomość, przy czym powołała się na powyższe oświadczenie wnioskodawcy z dnia 6 września 2007 r. i oświadczyła w akcie notarialnym, że działa również w imieniu męża, czyli wnioskodawcy.

Udzielenie zgody przez małżonka na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu ich majątkiem wspólnym na podstawie art. 37 k.r.o. odnosi się do szczególnej wspólności, która ma charakter łączny (bezudziałowy). Po ustaniu małżeństwa, a w czasie trwania małżeństwa, po wprowadzeniu ustroju rozdzielności, następuje przekształcenie wspólności łącznej we współwłasność w częściach ułamkowych, do której mają, na zasadzie podwójnego odesłania (art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c.), zastosowanie przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, w tym dotyczące zarządu (art. 199 i n. k.c.). Z uwagi na zasadnicze różnice pomiędzy oboma rodzajami wspólności i w konsekwencji odnoszące się również do zagadnień zarządu tym majątkiem w obu reżimach wspólności, zgoda udzielona na podstawie art. 37 k.r.o. jest skuteczna w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej. Należy zwrócić uwagę, iż przepis art. 37 k.r.o. stanowi o małżonkach („zgoda drugiego małżonka”; „ważność umowy, która została zawarta przez jednego małżonka bez wymaganej zgody drugiego”; „druga strona może wyznaczyć małżonkowi, którego zgoda jest wymagana”). Zresztą uczestniczka tak traktowała zgodę udzieloną jej przez wnioskodawcę, skoro pomimo ustania związku małżeńskiego, w akcie notarialnym z dnia 15 kwietnia 2011 r. powołała się na zgodę małżonka oświadczając, że nie została ona przez męża uchylona lub odwołana. Gdyby ją inaczej traktowała, w szczególności, że obowiązuje także po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, złożyłaby oświadczenie zgodne z rzeczywistym stanem.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że

określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, skarżąca odnosi do przepisu art. 37 k.r.o., wskazując na konieczność wyjaśnienia, czy tego rodzaju oświadczenie może być uznane jako pełnomocnictwo, a zatem, czy do jego odwołania można stosować przepisy dotyczące sposobu odwołania pełnomocnictwa, w tym art. 101 § 1 k.c. oraz art. 102 k.c. oraz jaka jest konsekwencja naruszenia tych przepisów, w tym zwłaszcza art. 102 k.c., czy też jedynymi wiążącymi przepisami w tym zakresie są przepisy ogólne dotyczące formy czynności prawnej.

Z ustaleń Sądów *meriti* wynika, że w maju 2010 r. wnioskodawca przesłał pocztą uczestniczce zawiadomienie (wraz z dowodem nadania), że „unieważnia umowę dotyczącą jego miejsca zamieszkania w miejscu innym niż ul. O. 7 oraz pozostałe punkty tej umowy”, a ponadto poinformował, że „przestają obowiązywać wszystkie inne umowy ustne i pisemne, w tym zawarte i podpisane w obecności notariusza a zawarte z uczestniczką”.

Uczestniczka poprzez zarzuty naruszenia prawa procesowego w istocie zmierzała do podważenia dokonanej przez Sądy obu instancji oceny materiału dowodowego co do powyższego faktu. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W związku z czym, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określającego kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76, z dnia 24 listopada 2005 r.,

IV CSK 241/05 nie publ., z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, nie publ., z dnia 8 października 2009 r., II CSK 222/09, nie publ.). W razie popełnienia przez Sąd drugiej instancji uchybień w odniesieniu do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia polegających na pominięciu materiału dowodowego, który zgromadził Sąd pierwszej instancji, skarżący może skutecznie je zakwestionować zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 382 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., rzecz jasna, po wykazaniu, że naruszenia te mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, jak tego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Natomiast, gdy Sąd drugiej instancji pomija materiał dowodowy zaoferowany przez skarżącego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji - i pominięty przez ten Sąd - oraz materiał dowodowy wnioskowany na etapie postępowania odwoławczego, w zarzutach kasacyjnych skarżący powinien eksponować naruszenia art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Uczestniczka zarzutów skierowanych przeciwko podstawie faktycznej rozstrzygnięcia nie opierała na tych przepisach, lecz art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. art. 13 § 2 k.p.c., art. 299 k.p.c. i art. 303 - 304 k.p.c.

W orzecznictwie, na gruncie instytucji pełnomocnictwa wyjaśniono już, że przepisy nie zastrzegają żadnej szczególnej formy do jego odwołania, nawet gdy forma ta była zastrzeżona do udzielenia pełnomocnictwa, a wystarczy jego zakomunikowanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1998 r., II CKN 866/97, OSNC 1999, nr 3, poz. 66). Odwołanie pełnomocnictwa nie jest informacją podlegającą ujawnieniu w treści księgi wieczystej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2014 r., I CSK 521/11, nie publ.). Wystarczające i prawnie skuteczne jest, jeżeli oświadczenie o odwołaniu pełnomocnictwa dotrze do samego pełnomocnika, co oznacza, że odwołanie to nie musi dotrzeć także do kontrahenta, z którym pełnomocnik ma zawrzeć umowę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2002 r., V CKN 1234/00, nie publ.).

Powyższe zasady wypracowane w powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego należy odnieść - z uwagi na podobieństwa tych instytucji prawnych - do odwołania zgody w stosunkach majątkowych małżeńskich oraz pomiędzy współwłaścicielami w częściach ułamkowych. Jakkolwiek kwestia ta - z uwagi na to, że zgoda wnioskodawcy przestała obowiązywać z chwilą ustania wspólności

majątkowej małżeńskiej - nie ma zasadniczego znaczenia dla rozstrzygnięcia w tej sprawie.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistej zasadności skargi uczestniczka upatruje w tym, że skoro wnioskodawca najpierw udzielił zgody na dokonanie sprzedaży nieruchomości w formie szczególnej, a potem dokonał odwołania jej w formie zwykłej, pisemnej bez odniesienia się do udzielonej wcześniej zgody w formie szczególnej, to z uwagi na niezachowanie wymaganej przepisami prawa formy szczególnej nie można mówić o skutecznym odwołaniu udzielonej zgody.

Wyjaśnienie zawarte przy analizie dwóch pierwszych podstaw wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie uzasadniają tezy uczestniczki, iż wniesiona przez nią skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

